

[illegible]

ve malzemeler, aslî ihtiyaçlardan olup bunların zekâtının verilmesi gerekmez. Ancak, kendi mesleğinin icrası için değıl de, ticaret için üretilen veya alınıp satılan araç-gereç,, malzeme ve makinelerin zekâtının verilmesi gerekir. f) Zekât vaktinden önce verilebilir mi? Oruç ve hac ibadetlerinde olduğı gibi zekât konusunda da kamerî ay hesabı uygulanır. Zekâtın farz olması için nisap miktarı malın üzerinden bir kamerî yılın geçmesi gerekir. Buna rağımen mal sahibi dilerse vakti gelmeden önce de zekâtını verebilir. g) Bir zengin vadeli alacağına dair bir senedi fakire zekât olarak verebilir mi? Zekât gıda ve giyim eşyaları gibi aynî olarak verilebileceğı gibi, para, döviz, altın gibi nakdî olarak da verilebilir. Senet ise; bir hakkın, bir malın, ödünç bir paranın kime ait olduğunu belirten, iki veya daha fazla kişi arasında tanzim edilmiş bir belgedir. Dolayısıyla üzerinde yazılı miktardaki parayı temsil etmektedir. Bu nedenle, zekât mükellefi olan bir zengin, vadesinde ödeneceğini kesin olarak bildiğı senedi, zekâtına mahsuben fakire ciro edebilir. h) Taksitli olarak zekât verilebilir mi? Asıl olan kişinin üzerine terettüp eden zekâtı ödemesidir. Bu itibarla, zekât bir defada ödenebileceğı gibi, taksitle de ödenebilir. i) Zekât vermenin belirli bir zamanı var mıdır? Zekât vermenin belli bir zamanı olmayıp, farz olduğı andan itibaren verilmesi gerekir. Bunun için belli bir ayı veya Ramazanı beklemeye gerek yoktur. Zekât vermekle yükümlü olanların, yükümlü oldukları andan itibaren en kısa zamanda zekâtlarını vermeleri uygun olur. j) Ticaret malının zekâtı kendi cinsinden ödenebilir mi? Ticaret mallarının zekâtı, malın değıeri üzerinden hesaplanıp parayla verilebileceğı gibi, malın kendi cinsinden de verilebilir. k) Ticaret malının zekâtı neye göre hesaplanır? Kâr amacıyla alınıp satılan mallara “ticaret malları” denir. 80.18 gr. altın değıerinde ticaret malına sahip olan kişinin, bu malın elde edilmesinin üzerinden bir yıl geçmesi halinde, kırkta bir (%2,5) oranında zekâtını vermesi gerekir. Zekât, ileride elde edilmesi muhtemel kârdan değıil, mevcut sermayeden ödenmesi gereken mali bir ibadettir. Bu itibarla, ticaret malının zekâtı verilirken, kârsız olarak zekâtının verildiğı tarihteki değıeri esas alınmalıdır. l) Alacakların zekâtı nasıl verilir? Geri ödeneceğı kesin olan alacakların, her yıl alacaklı tarafından zekâtlarının ödenmesi gerekir. Alacak tahsil edilmeden önce zekâtı verilmemişse, tahsil edildikten sonra, geçmiş yıllara ait zekâtlar da ödenmelidir. İnkâr edilen veya geri alınma ihtimali olmayan alacakların her yıl zekâtının verilmesi gerekmez. şayet böyle bir alacak daha sonra ödenirse, alacıkla bu tarihten itibaren zekât mükellefi olur; geçmiş yıllar için zekât ödemez. m) Alacaklar zekâtı mahsup edilebilir mi? Borçlu olan kişi, kendisine zekât verilebilecek kişilerden ise, alacaklar zekâtı mahsup edilebilir. n) Arazî mahsulünden zekât verilmesi gerekir mi? Odun, kamış (şeker kamışı hariç) ve ottan başka topraktan elde edilen her türü ürünün, nisap miktarına ulaşması halinde (yaklaşık 650 kg.) zekâtının verilmesi gerekir. Yüce Allâh; “Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan infak edin...” (Bakara 2/267); “Çardaklı ve çardaksız (üzüm) bahçeleri, ürünleri çeşit çeşit hurmaları, ekinleri, birbirine benzer ve benzemez biçimde zeytin ve narları yaratan O'dur. Herbiri meyve verdiğı zaman meyvesinden yeyin. Devşirilip toplandığı gün de hakkını (zekât ve sadakasını) verin, fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri sevmez.” (En’am 8/141) buyurmaktadır. Hz. Peygamber de, “yağımur ve nehir sularıyla sulanan toprak mahsullerinde onda bir; kova ile sulananlarda ise yirmide bir vardır ” buyurmuştur (Buhârî, Zekât, 55). Hadiste de belirtildiğı gibi,

mahsulün zekâtının verilmesinde toprağın işlenmesi ve su kullanımı esas olarak alınmaktadır. Buna göre toprak emek sarf edilmeden yağmur, nehir, dere, ırmak ve bunların kanallarıyla sulanıyorsa, çıkan mahsulün 1/10’i; kova, dolap gibi emekle veya suyun ücretle alınması, motorla sulama gibi masraf gerektiren bir yolla sulanıyorsa 1/20’i; zekât olarak verilir. o) Ürün elde etmek için yapılan masraflar, öşür verilirken dikkate alınır mı? Günümüzde gübre, mazot, işçilik gibi masraflar da üretimin maliyetinde önemli bir yekûn oluşturmaktadır. Bu nedenle, tarımsal ürünlerin zekâtında, elde edilen hasıllattan (gayr-i safî), ürün için yapılan günümüz tarım şartlarının getirmiş olduğu ekstra masraflar çıkarıldıktan sonra, geriye kalan ürünün nisap miktarına ulaşması halinde, tabiî yollarla sulanan arazîde 1/10, kova, tulumba, su motoru vb. usullerle masraf veya emekle sulanan arazîde 1/20 oranında zekât verilmesi gerekir. p) Ortak olarak ekilen bir tarlanın ürünün zekâtını vermekle kim yükümlüdür? Arazi mahsullerinin öşrünü, arazi sahibi değil, ürünün sahibi verir. Bu itibarla mal sahibi hiçbir karşılık beklemeden tarlasını ekilmek üzere başka birisine verirse, çıkan mahsulün zekâtını eken şahıs öder. Arazi ekilmek üzere belli bir ücretle kiralanmışsa, zekâtı (öşrü) kiracı tarafından ödenir. Eğer arazi, yarıcılık (müzâraa) usulü ile kiralanmışsa, mal sahibi ve mahsulü eken kişi, hisselerine düşen mahsulün zekâtlarını ayrı ayrı verirler. q) Zayi olan ürünün öşrünün verilmesi gerekir mi? Tarlada ürünü zayi olan çiftçinin, zekât ödemesi gerekmez. Ancak ürünü hasat ettikten sonra kişinin üzerine öşür terettüp ettiğinden, bundan sonra ürünü zayi olursa öşrünü vermesi gerekir. Nitekim Yüce Allah, ". Devşirilip toplandığı günde hakkını (zekât ve sadakasını) verin," buyurmuştur (En'am 8/141). r) Hayvanların zekâtı yerine değeri verilebilir mi? Malın zekâtı, kendi cinsinden verilebileceği gibi belli olan başka maddelerden de verilebilir. Buna göre, hayvanların zekâtını vermek isteyen kimse, kendi cinsinden verebileceği gibi, değerleri üzerinden de verebilir. Ancak fakirin yararına olanı tercih etmek daha uygundur. s) Ziynet eşyasına zekât verilir mi? Altın ve gümüş dışındaki ziynet eşyaları zekâta tabi değildir. Altın ve gümüşten yapılmış ziynet eşyaları ise, zekât için gerekli diğer şartları da taşıdığı takdirde zekâta tabidir. Bu itibarla altından yapılmış ziynet eşyaları, 80.18 gr. veya daha fazla ve üzerinden bir yıl geçmiş ise zekâta tâbidir. t) Emlakçiler, mülkîyetlerindeki dairelerin zekâtını vermekle yükümlü müdürler? Emlakçilerin ticari amaçlı olarak alıp sattıkları daireler zekâta tabidir. Buna göre, büro, ikamet gibi kullanım amaçlı olmayıp alıp satmak için emlakçilerin ellerinde bulunan dairelerin, borçları çıktıktan sonra değeri nisap miktarına ulaşmış ve üzerinden bir yıl geçmiş ise kırkta bir oranında zekâtının verilmesi gerekir. u) Şirket ortakları nasıl zekât verirler? Fiilî olarak bir şirketin ortağı olan kişi, şirketin büro, alet vb. duran varlıkları dışındaki dön varlığından kendi hissesine düşen miktarın, nisaba ulaşması ve üzerinden bir yıl geçmesi halinde zekâtını vermesi gerekir. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin, duran varlıkları (üretim aletleri, makine vb.) zekâtıtan muaf; borçlar, malzeme, işçilik, üretim, pazarlama, yönetim, finansman vb. giderlerin maliyet hesapları yapıp çıkarıldıktan sonra dön varlıkları (yarı mamul ve üretilmiş mallar, hammaddeler, nakit para, çek vs.) ise net kâr ile birlikte % 2,5 oranında zekâta tabidir. v) Hisse senetleri zekâta tâbi midir? Borsada alınıp satılan hisse senetlerine yatırım yapan kişinin, sahip olduğu hisse

senetlerinin değeri, nisap miktarına ulaşması ve üzerinden bir yıl geçmesi halinde 1/40 oranında zekâtını vermesi gerekir. Fiilî olarak bir şirketin ortağı olan kişi ise, şirketin büro, alet vb. duran varlıkları dışındaki dönlen varlığının, nisap miktarına ulaşması ve üzerinden bir yıl geçmesi halinde zekâtını vermesi gerekir. w) Zekât kimlere verilir? Zekât ve fitrenin kimlere verilebileceği Kur'an-ı Kerim'de belirlenmiştir (Tevbe Sûresi, 60). Bunlar; fakirler, düşkünler, esaretten kurtulacaklar, borçlu düşenler, Allâh yolunda cihada koyulanlar, yolda kalmış olanlar, zekât toplamakla görevlendirilen memurlar ve müellefe-i kulûb adı verilen, kalpleri İslam'a ısındırılmak istenen yeni Müslüman olmuş kimselerdir. x) Zekât Kimlere Verilmez? Zekât ve fitrenin, Tevbe suresinin 60. ayetinde sayılanlar dışında kalan kişi ve kuruluşlara verilmesi caiz değildir. Ayrıca zekât verecek kişi, bu şartları taşısa bile; 1) Ana, baba, büyük ana ve büyük babalarına, 2) Oğul, oğlun çocukları, kız, kızın çocukları ve bunlardan doğan çocuklarına, 3) Müslüman olmayanlara, 4) Karı-koca birbirlerine, Zekât veremez.. y) Zekât ve fitre, hayır kurumlarına verilebilir mi? Aldıkları zekât ve fitreleri bir fonda toplayıp bunu yalnızca Tevbe suresinin 60. ayetinde belirtilen yerlere sarf ettikleri bilinen ve kendilerine her bakımdan güvenilen kimseler eliyle yönetilen dernek, kurum ve yardımlaşma fonlarına zekât ve fitre verilmesinde dinen bir sakınca yoktur. z) Ücretlilere Zekât Verilebilir mi? İslâm'da zekât ve fitrenin, kişilerin sınıf ve meslek gruplarına bakılmaksızın, kimlere verilip verilemeyeceği açıkça belirlenmiştir. Bu itibarla, belli bir geliri olduğu halde, bu geliriyle asgari temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve başka bir mal varlığı da bulunmayan kişilere zekât verilebilir. aa) Farklı ayarda altını bulunan kimse zekâtını nasıl hesaplar? Zekâta tabi olma açısından altındaki ayar farkı önemli değildir. Çünkü hangi ayarda olursa olsun, sonuç itibariyle altın hükmündedir. Buna göre farklı ayarda da olsa bütün altın çeşitleri, tek başlarına veya diğer ayardaki altınlarla birlikte değerleri 80,18 gr. ağırlığında 22 ayar altının değerine ulaştığında, diğer şartları da taşıması halinde zekâta tabidir. Bu durumda farklı ayarlardaki altınların zekâtı, değerleri üzerinden hesaplanarak, % 2,5 oranında verilir. bb)Gayr-i meşru yolla sağlanan kazançtan zekât vermek gerekir mi? Gayr-i meşru yolla sağlanan kazancın sahibi belli ise, bu kazancın sahibine iade edilmesi; belli değil ise, karşılığında sevap beklemeksizin yoksullara veya hayır kurumlarına verilerek elden çıkarılması gerekir. Bu itibarla, gayr-i meşru yolla elde edilen kazancın tamamı ya sahibine iade edilerek veya hayır yolda harcanarak elden çıkarılacağından, zekâtının verilmesi söz konusu değildir. cc) Temel ihtiyaçlar için biriktirilen para zekâta tabi midir? Aslî ihtiyaçlar; ev, ev eşyası, giyecek, ulaşım ve yiyecek gibi hayatın güvenli ve sağlıklı bir şekilde devamı için gerekli olan şeylerdir. Bu ihtiyaçların karşılanması için, bunların mülikiyetine sahip olma zorunluluğu yoktur. Bu ihtiyaçları temin etmek için biriktirilen paralarla onları karşılamak üzere sözlü ya da yazılı herhangi bir taahhüde girilmişse o takdirde bu paralardan zekât vermek gerekmez. Çünkü sözlü ya da yazılı taahhüde girildiğinde bu para, artık temel ihtiyaç için harcanmış demektir. Ancak böyle bir taahhüde bağlanmamış paranın, nisap miktarına ulaşması ve üzerinden bir yıl geçmesi halinde, zekâtının verilmesi gerekir. dd)Buluğ çağına ermemiş zengin çocuğun malından zekât gerekir mi? Akıllı olmayan ve buluğ çağına ermemiş olan kişiler, dinen mükellef olmadıklarından zekât ile sorumlu değildirler. Ancak, zenginlerin malında fakirlerin hakkı olduğu için, zengin olan çocuk ve deliler kendileri mükellef olmasa da, veli veya vasilerince bunların mallarından zekât verilmelidir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de; "Onların mallarında muhtaç

ve yoksullar için bir hak vardır" buyurulmaktadır (Zâriyât 51/19). ee) Babası ile birlikte oturan kimse zekât ile mükellef midir? Babası ile birlikte oturan kimsenin kendi şahsına ait ayrı malı bulunur ve zekât için gerekli şartları taşırsa bu kişi zekât vermekle yükümlü olur. Ancak babası ile mallarını ayırmamışlar da ortak kazanıp ortak harcıyorlarsa, bu takdirde ellerindeki birikim üzerinde tasarruf yetkisine sahip olan kişi, zekâtla yükümlü olur. ff) Vergi zekât yerine geçer mi? Vergi bir vatandaşlık görevidir; zekât ise dinî bir yükümlülüktür. Ayrıca zekât ile vergi, yaptırım kaynağı, temel gaye, oran, miktar ve harcanacağı yerler bakımından birbirinden farklıdır. Bu itibarla, devlete ödenen vergiler zekât yerine geçmez. Zekâtın ayrıca verilmesi gerekir. gg) Zekâtın havale yoluyla ödenebilir mi? Zekât, bizzat elden verilebileceği gibi, vekâlet veya havale yoluyla da verilebilir. Burada önemli olan, zekâtın alacak kişiye ulaşmasıdır. hh)Üvey anne, üvey baba ve üvey çocuklara zekât verilebilir mi? Kocası ölmüş ise üvey anneye, buluş çağına erişip evden ayrılmış ise üvey çocuklara ve üvey babaya, fakir olmaları halinde zekât verilebilir. Çünkü bunlarla zekâtı veren kişi arsında usul ve füru ilişkisi olmadığı gibi, zekât veren şahıs bunlara bakmakla yükümlü de değildir. ii) Damat ve geline zekât verilebilir mi? Fakir olan damada zekât verilebilir. Koca eşine bakmakla yükümlü olduğundan, kişinin gelinine zekât vermesi dolaylı olarak kendi oğluna zekât vermesi gibidir. Bu itibarla, geline zekât vermek -geçerli olmakla birlikte- uygun değildir. jj) Zekât verilen kişinin zengin olduğu ortaya çırsa ne yapmak gerekir? Zekât mükellefi, kime zekât verdiğini araştırmalıdır. Araştırma sonucu zekât verilebilecek kişilerden olduğu kanaatine vardığı birisine zekât verir. Daha sonra bu kimsenin zekât verilecek kişilerden olmadığı ortaya çırsa, zekâtı geçerli olur. Araştırma yapmaksızın zekât verir ve daha sonra bu kimsenin zekât verilebilecek kişilerden olduğu ortaya çırsa, zekâtı geçerli olur; ancak böyle olmadığı anlaşılırsa, zekâtı geçerli olmaz, yeniden vermesi gerekir. kk)Kayınvalide ve kayınpedere zekât verilebilir mi? Kayınvalide ve kayınpeder, kişinin bakmakla yükümlü olduğu kimselerden olmadığı için, fakir iseler kendilerine zekât verilebilir. SADAKA-İ FITR II) Sadaka-i fitır ne demektir, hükmü nedir? Halk arasında fitre denilen sadaka-i fitır, Ramazan ayının sonuna yetişen ve aslî ihtiyaçlarından başka nisap miktarı mala sahip bulunan her Müslüman'ın vermesi vacip olan mali bir ibadettir. Sadaka-i fitır, insan fitratındaki yardımlaşma ve dayanışmanın bir gereği olarak insan bedeninin zekâtı kabul edilmiştir. Bu nedenle sadaka-i fitır’a, “can sadakası” veya “beden sadakası” da denilmektedir. Diğer taraftan fitre, yoksulların ihtiyaçlarının giderilmesinde, bayram günün neşesinden onların da istifade etmelerinde önemli bir rol oynar. mm) Kimler sadaka-i fitır vermekle yükümlüdür? Sadaka-i fitır, borcundan ve aslî ihtiyaçlarından fazla olarak nisap miktarı mala sahip olan her Müslümana vaciptir. Bireyin sadaka-i fitır ile mükellef olması için öngörülen zenginlik ölçüsü, zekâtta aranan nisaptır. Ancak sadaka-i fitırda, zekâtta öngörülen, malın artıcı olması ve üzerinden bir yıl geçmesi şartı aranmamaktadır. nn)Sadaka-i fitır ne zaman verilir? Sadaka-i fitır, Ramazan Bayramı’nın birinci günü tan yerinin ağarmasıyla vacip olmakla birlikte, Ramazan ayı içinde de verilebilir. Hatta fakirlerin bayram ihtiyaçlarını karşılamaları için, bayramdan önce verilmesi daha iyidir. Ancak Bayram sabahına kadar sadaka-i fitır verilmemiş ise, Bayram günlerinde ödenmesi gerekir. Zamanında ödenmeyip sonraya kalan fitreler ise, mümkün olan ilk fırsatta ödenmelidir.

oo) Sadaka-i fitrın, buğday, arpa, hurma veya üzüm olarak verilmesi zorunlu mudur? Hadislerde sadaka-i fitrın miktarı, buğday, arpa, hurma veya üzümden bir sâ’ (yaklaşık 2.917 gram) olarak belirlenmiştir. Sadaka-i fitrın bu sayılan maddelerden belirlenmesi, o günkü toplumun ekonomik şartları ve beslenme alışkanlıklarından kaynaklanmaktadır. Hz. Peygamber ve sahabe dönemindeki uygulamalar dikkate alındığında, sadaka-i fitr miktarı ile, bir fakirin, içinde yaşadığı toplumdaki orta halli bir ailenin hayat standardına göre bir günlük yiyeceğinin karşılanması hedeflendiği anlaşılmaktadır. Buna göre günümüzde sadaka-i fitr, bir kişinin bir günlük normal gıda ihtiyacını karşılayacak miktar, aynî gıda yardımı olarak verilebileceği gibi, bunun değerinde nakit de verilebilir. Ancak fakirin yararına olanı tercih etmek daha uygundur. pp)Yurtdışında çalışan kişi, fitreyi Avrupa şartlarına göre mi yoksa Türkiye şartlarına göre mi verir? Ülke ve bölgelere göre geçim standartları farklı olduğundan, sadaka-i fitr mükellefinin kendi bulunduğu yere göre bir kişinin bir günlük normal gıda ihtiyacını karşılayacak miktar üzerinden sadaka-i fitrını vermesi gerekir. qq)Vaktinde ödenmeyen sadaka-ı fitr borcu nasıl ödenir? Bütün ibadetlerde olduğu gibi sadaka-i fitr yükümlülüğü de geciktirilmeyip zamanında yerine getirilmelidir. Bununla birlikte zamanında ödenmemişse, bu fitrelerin mümkün olan ilk fırsatta ödenmesi gerekir. rr) Sadaka-i fitr kimlere verilir, kimlere verilemez? Sadaka-i fitr, zekât verilebilecek kimselere verilir. Zekât verilmesi caiz olmayan kişilere sadaka-i fitr da verilemez.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)